

Światowit

ANNUAL OF THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
OF THE UNIVERSITY OF WARSAW

VOL. VIII (XLIX)
(2009–2010)

FASCICLE A

MEDITERRANEAN AND NON-EUROPEAN ARCHAEOLOGY

WARSAW 2011

Editor-in-chief of the publications of the Institute of Archaeology UW:
Kazimierz Lewartowski

Światowit
Annual of the Institute of Archaeology of the University of Warsaw

Editor: Franciszek M. Stępniewski (f.stepniowski@uw.edu.pl)
Managing editor: Andrzej Maciałowicz (amacialow@gmail.com)

Editorial Council:

Wojciech Nowakowski (Chairman)
Elżbieta Jastrzębowska
Kazimierz Lewartowski
Tadeusz Sarnowski
Tomasz Scholl
Karol Szymczak

All rights reserved
© 2011 Institute of Archaeology UW

ISSN 0082-044X
ISBN 978-83-61376-927

Cover design: Joanna Kalita
English language consultant: Grzegorz Żabiński
Typesetting: Jan Żabko-Potopowicz
Printed by: Janusz Bieszczad, Warszawa, ul. Moszczenicka 2

Editorial address: Institute of Archaeology of the University of Warsaw,
Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warsaw

Contents

Spis treści

Fascicle A

MEDITERRANEAN AND NON-EUROPEAN ARCHAEOLOGY

Fascykuł A

ARCHEOLOGIA ŚRÓDZIEMNOMORSKA I POZAEUROPEJSKA

EDITORIAL7

Studies and Materials

**Jerzy Żelazowski, Monika Rekowska-Ruszkowska,
Zofia Kowarska, Szymon Lenarczyk, Krzysztof Chmielewski,
Elżbieta Roslaniec, Piotr Jaworski, Krzysztof Misiewicz,
Kazimierz Lewartowski, George Yacoub, Miron Bogacki,
Wiesław Małkowski, Zbigniew Polak**

POLISH ARCHAEOLOGICAL RESEARCH IN PTOLEMAIS (LIBYA) IN 2007–2009.
PRELIMINARY REPORT (PLS. 1–33)9
Polskie badania archeologiczne w Ptolemais (Libia) 2007–2009. Raport wstępny28

Krzysztof Misiewicz

NON-INVASIVE SURVEY OF CHRISTIAN BASILICAS AT PTOLEMAIS
– GEOPHYSICAL PROSPECTION (PLS. 34–51)31
Nieinwazyjne badania chrześcijańskich bazylik w Ptolemais – prospekcja geofizyczna37

Jakub Kaniszewski

NON-INVASIVE INVESTIGATION OF THE WESTERN BASILICA
AT PTOLEMAIS (PLS. 52–57)41
Nieinwazyjne badania Bazyliki Zachodniej w Ptolemais44

Miron Bogacki, Wiesław Małkowski

TOPOGRAPHICAL SURVEY IN THE AREA OF TWO CHRISTIAN BUILDINGS
OUTSIDE THE CITY WALLS OF PTOLEMAIS (CYRENAICA, LIBYA) (PLS. 58–59)45
Badania topograficzne w obrębie dwóch budowli chrześcijańskich
położonych poza murami Ptolemais (Cyrenajka, Libia)50

Ewa Wipszycka

THE BASILICAS AT PTOLEMAIS: A HISTORIAN'S COMMENTARY
ON THE RESULTS OF ARCHAEOLOGICAL EXPLORATION51
Kościół w Ptolemais: komentarz historyka do wyników badań archeologicznych67

**Татьяна М. Арсеньева, Томаш Шолль, Марцин Матера,
Светлана А. Науменко, Александра Ровиньска**

ИССЛЕДОВАНИЯ В ЗАПАДНОМ ГОРОДСКОМ РАЙОНЕ ТАНАИСА В 2008 г. (РАСКОП XXV) (Pls. 60–115).....	69
Badania w zachodnim, miejskim rejonie Tanais w 2008 roku (wykop XXV).....	85

**Татьяна М. Арсеньева, Томаш Шолль, Марцин Матера,
Светлана А. Науменко, Александра Ровиньска**

ИССЛЕДОВАНИЯ В ЗАПАДНОМ ГОРОДСКОМ РАЙОНЕ ТАНАИСА В 2009 г. (РАСКОП XXV) (Pls. 116–164).....	87
Badania w zachodnim, miejskim rejonie Tanais w 2009 roku (wykop XXV).....	106

Arkadiusz Sołtysiak

SHORT INTRODUCTION TO THE BIOARCHAEOLOGICAL STUDIES AT TELL BARRI (Pl. 165).....	107
Krótkie wprowadzenie do badań bioarcheologicznych na Tell Barri.....	112

Dariusz Szelaąg

TWO OVENS FROM THE FIRST HALF OF THE 3 RD MILLENNIUM BC AT TELL ARBID. EVIDENCE FOR GRAIN PROCESSING? (Pls. 166–172).....	113
Dwa piece z pierwszej połowy III tys. p.n.e. z Tell Arbid. Instalacje do prażenia ziarna?	120

Nazar Buławka

DECORATIVE MOTIFS OF THE EARLY IRON AGE (YAZ I) POTTERY IN SOUTHERN TURKMENISTAN.....	121
Motywy dekoracyjne ceramiki wczesnej epoki żelaza (Yaz I) w południowym Turkmenistanie	131

Arkadiusz Sołtysiak

THE GATES OF DUR-ŠARRUKIN.....	133
Bramy Dur-Szarrukin	137

Agnieszka Tomas

READING GENDER AND SOCIAL LIFE IN MILITARY SPACES (Pls. 173–175).....	139
Odczytywanie płci i życia społecznego w przestrzeni wojskowej	152

Elżbieta Jastrzębowska

NEW TESTAMENT ANGELS IN EARLY CHRISTIAN ART : ORIGIN AND SOURCES (Pls. 176–185).....	153
Anioły z Nowego Testamentu w sztuce wczesnochrześcijańskiej: pochodzenie i źródła.....	164

Arkadiusz Sołtysiak, Arnold Lebeuf

POHUALLI 1.01. A COMPUTER SIMULATION OF MESOAMERICAN CALENDAR SYSTEMS	165
Pohualli 1.01. Komputerowa symulacja mezoamerykańskich kalendarzy	167

Roksana Chowaniec

- PALAZZOLO ACREIDE, ANCIENT *ACRAE*, SICILY, ITALY, 2009–2010 (Pls. 186–187)169
 Palazzolo Acreide, starożytne *Acrae*, Sycylia, Włochy, 2009–2010171

Radosław Karasiewicz-Szczypiorski, Oleg Â. Savelâ

- IN THE HEART OF A ROMAN FORT IN CRIMEA. EXCAVATIONS IN BALAKLAVA
 (SEVASTOPOL, UKRAINE). SEASON 2009–2010 (Pls. 188–189)173
 Wykopalska fortu rzymskiego w Bałakławie-Kadykovce (Sewastopol, Ukraina).
 Sezon 2009–2010175

Тадеуш Сарновски, Людмила А. Ковалевская

- СЕЛЬСКАЯ ОКРУГА ХЕРСОНЕСА ТАВРИЧЕСКОГО (КРЫМ).
 УСАДЬБА 343 (Pls. 190–192)177
 Wiejskie terytorium Chersonezu Taurydzkiego (Krym). Farma Nr 343179

Людмила А. Ковалевская, Тадеуш Сарновски

- СЕЛЬСКАЯ ОКРУГА ХЕРСОНЕСА ТАВРИЧЕСКОГО (КРЫМ).
 УСАДЬБА 363 (Pls. 193–194)181
 Wiejskie terytorium Chersonezu Taurydzkiego (Krym). Farma Nr 363183

Tadeusz Sarnowski, Agnieszka Tomas

- NOVAE. THE ROMAN LEGIONARY DEFENCES.
 EXCAVATIONS OF 2009 AND 2010 (Pls. 195–196)185
 Novae. Fortyfikacje obozu. Wykopalska 2009 i 2010 r.186

Tadeusz Sarnowski, Ludmiła A. Kovalevskaia

- NOVAE. HEADQUARTERS BUILDING OF THE ROMAN LEGIONARY BASE.
 EXCAVATIONS OF 2010 (Pls. 197–198)187
 Novae. Budowla komendantury w obozie rzymskiego legionu. Wykopalska 2010 r.189

Martin Lemke

- FIELDWORK AT NOVAE (BULGARIA) IN 2009 AND 2010 (Pls. 199–201)191
 Badania wykopaliskowe w Novae (Bułgaria) w latach 2009–2010194

Zofia Kowarska, Szymon Lenarczyk,**Kazimierz Lewartowski, Krzysztof Misiewicz**

- PTOLEMAIS, LIBYA, 2010 (Pls. 202–203)195
 Ptolemais, Libia, 2010197

Tomasz Kowal

FIELDWORK AT RISAN, SEASON 2009–2010 (PLS. 204–207)	199
Badania w Risan, sezon 2009–2010	202

Tomasz Scholl

TANAIS – EXCAVATIONS IN 2010 (PLS. 208–209)	203
Tanais – wykopaliska sezonu 2010	204

Andrzej Niwiński

INFORMATION ABOUT THE CLIFF MISSION AT DEIR EL-BAHARI, EGYPT, IN 2009 (PLS. 210–212)	205
Informacja o pracach Misji Skalnej w Deir el-Bahari, Egipt, w 2009 r.	206

Barbara Kaim

THE FIRST SEASON OF EXCAVATION AT GURUKLY DEPE, SOUTHERN TURKMENISTAN, 2010 (PLS. 213–215)	207
Pierwszy sezon wykopalisk na Gurukly Depe w południowym Turkmenistanie, 2010 r.	208

Marcin Wagner

THE FIRST SEASON OF EXCAVATIONS AT TOPAZ GALA DEPE IN THE SARAKHS OASIS, SOUTHERN TURKMENISTAN (PLS. 216–218)	209
Pierwszy sezon wykopalisk na Topaz Gala Depe w oazie Sarakhs w południowym Turkmenistanie	210
PLATES	211